

Hjem med alle Uvisheder og Vanskeligheder. Der kan vel være en anden Udvei, men som de ligesaa lidt ønske, det er, at Bornene blive hjemme og synke ned i den laveste og meest trælbundne Arbejderstand, vi have; thi de Penge, hvorom Talen kan være, kunne de ikke leve af, og de ere ikke tilstrækkelige til at sætte dem i en anden Vej. Hvor skulde de købe sig ind? — I den ærede Ministers Udtalelser igaar lagde jeg Mærke til disse Ord: „Det kan aldrig forsvares overfor Grundlovens § 82 at tvinge Eieren til at sælge sin Eiendom ved offentlig Auction.“ Seg synes, at man her maa huske paa, at ingen Eier tvinges til at sælge sit Hjem og gjøre sig selv hjemløs. Den vedkommende Eier har jo Ret til at boe og har endnu tilstrækkelig Eiendom til at leve af, og liber — troer jeg — intet Tab i sin Indtægt. Det er muligt, at Forholdene kunne forandre sig saaledes, at det bliver en forøjet Indtægt, idet den Gaard, som skal sælges, bliver en Capital, hvoraf han kan høve Renter, og Forholdene kunne maafee vende sig saaledes, at en saadan Capital vilde kunne give en større Indtægt, end Eieren kunde faae, naar Fæstetvang med al dens Skrøbelighed vedbliver. Det forekommer mig noget paafaldende, at der vises denne Paragraph i Grundloven større Omhed end andre Paragrapher i samme. Seg vil ikke i mindste Maade dable eller irettesætte Peer eller Poul, men jeg fik et saadant Indtryk ved at see den Lov, der blev fremlagt om Regeringens Førelse i sidste Sommer; dette er en aldeles individuel Udtalelse, og som nyt Medlem udtaler jeg, at jeg ikke troede at ville faae Saadant at see. Derfor slog det mig, at der saaledes blev henvist til Grundlovens § 82. — Der er udtalt Meget baade i Godseierernes og i Fæsternes Interesse. Seg har ventet, at der fra den ærede Minister vilde blive talt aldeles og udelukkende i Statens Interesse, og jeg troer virkelig, at Ministeren har villet gjøre det; men jeg har ikke kunnet forstaae hans Udtalelse saaledes. Seg forstod den nærmest saaledes, at det var en Udtalelse, der heldede mere til Godseiernes Interesse. Dersom man skulde spørge om Statens Interesse, forekommer det mig, at man kom til at stille Spørgs-

maalet saaledes: Hvad gavner Staten meest, hvad gavner Almeenvellet mest, enten at Landet har en talrig og kraftig Bondestand, eller at den har store Fordegodsbesiddere og en forringet Bondestand? Ja, dersom det vilde være til Statens største Gavn at have store Fordegodsbesiddere og indskrænke Bondestandens Tal, og var det en heldig Forandring, der skete, da Landsbyen Høiby paa Lolland blev lagt ind under Høibyggaard, og der oprettedes en stor Aulsgaard paa 12—1300 Tønder Land, ja saa er det ogsaa en heldig Bestemmelse, der findes i § 2 af Loven af 19de Februar 1861, der gav Fordegods-eiere Ret til at inddrage hver 10de Gaard som fri Hovedgaardstart. Men nu er det Modsatte just fordeeltigt for Staten, nemlig at bevare en kraftig og selvstændig Bondestand, og derfor var det heldigt, at Lütichau den 7de April 1791 tabte sin Proces for Høiesteret; thi som Følge deraf kom hans Gods i frie Selveierbønders Eie i Jylland. Statistiske Efterretninger kunde vistnok oplære det Forhold, om Staten har størst Fordeel — det vil sige, om det faaer fleest Penge og Naturalier — fra det samme Hartkorn, naar det er under en Godsbesidders, eller naar det er under Bondestandens Behandling. Dette, siger jeg, kunde multigen statistiske Oplysninger godtgjøre; jeg har imidlertid ikke fundet saadanne, jeg veed ikke, om de existerer. Seg troer idetmindste, at om det samme Hartkorn i Bondestandens Eie end ikke vilde give en større Sum i Penge og i Naturalier til Statens og Communes Gavn, end naar det var i Godsbesidderens, saa kan man dog paastaae, at naar vor Stilling er saaledes, at vi kun have Balget mellem Bancere og Kamp paa Liv og Død, komme de Fleste og Kraftigste i vore Forsvareres Række fra Bondestanden eller ialfald flere. Forsvarere i Armeen fra Bondestanden end fra Godseierne; thi paa Godseierens store Areal lever der kun en Familie, men et Areal et fordeelt mellem selvstændige Bondefamilier, er der ogsaa et langt større og selvstændigere Forsvar her i Landet. Hvad derimod de statistiske Oplysninger angaaer, som den høitærede Minister igaar meddeelte, da kan jeg ikke sige Andet end, at det baade overraskede og glædede mig, at jeg har